

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

КУРСОВА РОБОТА
з планування розвитку територіальних громад
на тему:
«Формування стратегії розвитку об'єднаних територіальних громад»

Студентки 3 курсу, АПУА групи
Спеціальності 281 Публічне управління та
адміністрування
Сацюк Іванни Олександрівни
Керівник: кандидат наук з державного управління,
доцент Яременко Олександр Іванович

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

_____ (_____)
Підпис Прізвище та ініціали

_____ (_____)
Підпис Прізвище та ініціали

Вінниця – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНІВ.....	6
1.1. Сутність складових елементів механізму управління об'єднаними територіальними громадами.....	6
1.2. Формування механізмів антикризового управління на регіональному рівні.....	9
РОЗДІЛ 2. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	15
2.1. Передумови, поняття стратегічного планування та структура стратегічної платформи.....	15
2.2. Етапи стратегічного планування.....	21
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОТГ.....	26
3.1. Головне спрямування та принципи стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад.....	26
3.2 Впровадження інструментів в рамках програми розвитку об'єднаних територіальних громад.....	31
ВИСНОВКИ.....	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	39

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасній економічній науці політична, економічна та соціальна криза розглядається дослідниками як фаза економічного циклу, що характерна для розвитку ринкової економіки і, за наслідками якої, економічна система спроможна вийти на новий рівень.

Апеляція до світового досвіду свідчить, що економічна криза може бути значною мірою керованим процесом. До неї можна й необхідно готуватися, її можна передбачити, очікувати, а при бажанні й викликати; перебіг економічної кризи можна прискорювати, запобігати. Запобігання економічній кризовій ситуації можливе шляхом раннього виявлення ознак кризи та подолання низки її соціально-економічних причин і передумов. Саме тому, у країнах з розвинутою ринковою економікою більшість стратегій розвитку регіонів характеризуються превентивним характером. Тривалість і глибина кризи є наслідком помилок в антикризовому управлінні, свідомих деструктивних дій менеджменту або нерозуміння ним причин, характеру й можливих наслідків кризи.

Саме з цієї причини актуальним є дослідження та розробка системи заходів антикризового управління соціально-економічним розвитком регіону, підвищення рівня її превентивного характеру та можливості використання існуючого світового досвіду у процесі антикризового управління розвитком регіонів України.

Мета роботи: вивчити особливості формування механізмів управління на регіональному (місцевому) рівні та стратегії антикризового управління. Відповідно до мети поставили **такі завдання:**

- узагальнити наукові підходи щодо сутності об'єкту та предмету поняття «управління розвитком», «стратегія антикризового управління»;
- узагальнити теоретичні підходи до формування механізму формування стратегій розвитку регіону та управління антикризовим станом;

- провести моніторинг складових оцінки результативності стратегії розвитку на рівні регіонів України

- провести моніторинг складових оцінки результативності антикризового управління на регіональному рівні (на прикладі Закарпатської області);

- здійснити порівняльний аналіз інтегральних показників оцінки результативності антикризового управління;

Об'єкт дослідження: механізм управління об'єднаними територіальними громадами (ОТГ).

Предмет дослідження: соціально-економічні та організаційні відносини, що виникають в процесі механізму управління розвитком та кризою розвитку.

Методика дослідження: базується на фундаментальних дослідженнях вітчизняних та зарубіжних вчених з питань управління та адміністрування розвитку територіальних громад. За допомогою соціологічного методу вивчено взаємозв'язок активності жителів громад та громадських організацій з удосконаленням процесу управління ними. Прийом теоретико-логічної інтерпретації використано для теоретичного визначення сутності публічного адміністрування. В ході дослідження використано структурний та системний аналіз з метою структуризації підходів в управлінні та адмініструванні, функціональний та компаративний аналіз – для визначення та формулювання концепції публічного управління на сільських територіях.

Огляд літератури. У вітчизняній літературі, що стосується проблеми управління, містяться окремі підходи до визначення терміну «механізм управління».

Авторами [3] цей термін трактується переважно як внутрішня організація, сукупність станів і процесів, із яких складається управління як явище соціального життя, або як внутрішня організація системи управління, процес узгодження впливу суб'єктів управління на явища оточуючої соціальної дійсності та реалізацію в управлінській діяльності встановлених норм і правил поведінки [2].

Такий широкий спектр поглядів та позицій різних авторів на механізм управління формує певні загальні його ознаки, – проте не дає детального його розуміння та опису.

Цю проблему частково прагнув вирішити в наукових роботах Е. М. Коротков, який поняття механізму управління розглядав із позиції впливу управлінців на працівників. За його дослідженнями, механізм управління формується на основі взаємодії та поєднання різних важелів дії, до яких відносяться інтереси, цінності, установки, мотиви, побоювання працівника, стимули та соціально-психологічні норми щодо персоналу [1].

Дослідження наукових позицій [9;10;20;24] свідчать також і про різноманітність механізмів, які використовуються по відношенню до підприємства як системи та прагнення пояснити особливості його функціонування і управління ним: «господарський механізм», «економічний механізм», «організаційний механізм», «механізм управління» і т. д. Вищезазначені категорії, як свідчить аналіз, можуть бути різними за суттю, доповнювати одна одну, або ототожнюватися.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновку та списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

Децентралізація внутрішніх процесів управління в Україні визначила структурні трансформації у адміністративній ієрархії влади (загальнодержавний, регіональний рівні та самоврядування в громадах). Специфічний характер функцій, повноважень органів влади та управління визначають умови підготовки, прийняття та реалізації ними управлінських рішень. Сучасні механізми розвитку територій обумовлені посиленням ролі та діяльністю інших учасників суспільно-економічних процесів (міжнародних інституцій, агентів змін на території, окремих громадян та їх об'єднань тощо). Підтримка ініціатив на місцях, активізація співпраці органів управління, бізнесу, громадських організацій та громади дозволить стимулювати загальні соціально-економічні результати діяльності через інструменти, закріплені за ними нормативно, з використанням практики процесного, креативного та проектного підходів. Все це зумовлює планування та впровадження стратегій розвитку ОТГ.

Стратегічне планування – це потужний метод системної діяльності на об'єднання зусиль активної громади, бізнес-спільноти та влади на створення партнерства, що працює в першу чергу над формуванням сприятливого ділового клімату та зростанням конкурентоспроможності для успішного зростання бізнесу та залучення інвестицій з метою вирішення питань, пов'язаних з рівнем життя всіх мешканців громади. Влада та активна громада у цьому сенсі є двигуном формування сприятливих умов для залучення інвестицій та розвитку бізнесу, а сам бізнес є двигуном економічного розвитку.

На основі наукових підходів європейських країн до формування системи антикризового управління та розвитку ОТГ запропоновано комплекс заходів антикризового управління: превентивні заходи – спрямовані на запобігання, уникнення та упередження настання економічної кризи, дестабілізуючого розвитку соціально-економічної системи (індикативні, структурні, експорторозширюючі, інноваційні); стабілізаційні заходи – спрямовані на усунення негативних наслідків економічної кризи та дестабілізуючого розвитку соціально-економічної системи (селективні, регуляторні).

Поступовий перехід до принципів превентивного підходу забезпечить запобігання розвитку передумов виникнення кризових процесів та формуванню ознак сталого розвитку регіону. Передусім це переосмислення можливостей використання місцевого ресурсу для конкурентного позиціонування території, стимулювання нового бізнесу та підтримки вже існуючого, максимальне залучення інвестицій для створення додаткових робочих місць, генерування інновацій для стимулювання місцевого економічного розвитку.

Активізація сучасних механізмів управління розвитком об'єднаних територіальних громад дозволить забезпечити загальнодержавний ефект в економічній, екологічній та соціальній сферах. При виборі ефективних механізмів управління розвитком громади, заслуговують сфери залучення інвестицій, активізація активності підприємців, розвиток стратегічних сфер громад та підвищення їх конкурентоспроможності.

Для залучення інвесторів доцільно буде застосувати 3 запропоновані у роботі інструменти розвитку ОТГ - центри послуг для бізнесу, бізнес-інкубатори та індустріальний парк.

Незважаючи на те, що залучення бізнесу та інвестицій є найбільш витратною функцією для громади, ця діяльність є надзвичайно важлива. Попри високу вартість, ризиковість та обмежену рентабельність заходів, пов'язаних із залученням інвесторів, діяльність із залучення бізнесу та інвестицій залишається чи не єдиною вартою уваги функцією кожної громади у процесі планування свого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безверхнюк Т. М. Державний механізм антикризового управління на засадах проектного підходу: обґрунтування предметного поля [Електронний ресурс] / Т. М. Безверхнюк, І. А. Сенча, Т. В. Сивак // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. - 2014. - Вип. 2. - С. 23-29. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNUCZUDU_2014_2_6
2. Економічний словник [Електронний ресурс]. -Режим доступу:
http://abc.informbureau.com/html/yeiiiiexanee_e decen.
3. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения. Избранное / Д. Риккардо; предисл. П. Н. Ключкина; пер. с англ. – М. : Эксмо, 2007. – 960 с.
4. Петрук І. П. Природа та чинники кризових явищ в сучасному розвитку економічних систем. Мультинаукові дослідження як тренд розвитку сучасної науки: збірник центру наукових публікацій міжнародної науково- практичної конференції (м. Київ, 28 березня 2015 р.). Київ, 2015. С. 61–64. (0,15 д. а.).
5. Петрук І. П. Теоретичні основи антикризового управління регіоном.
6. Розвиток фінансово-економічного становища на різних рівнях управління: підприємство, регіон, держава: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 18 квітня 2020 р.). Дніпро: НО «Перспектива», 2020. С. 70–73. (0,16 д. а.).
7. Петрук І. П. Дисертація “Антикризове управління регіональним розвитком” С.100-110.
8. Бородіна, О.М. та Прокопа І.В., 2014. Аграрний розвиток і саморозвиток громад: модернізація через взаємну адаптацію (теоретико-методологічний аспект). Економіка України, 4(629), с. 55–72.

9. Журавин, Д.П. Формирование механизма реализации муниципальной стратегии. Интернет-портал ВолНЦ-РАН, [online] Доступно: http://journal.vscs.ac.ru/php/jou/28/art28_05.pfp [Дата звернення 14 січня 2019].
10. Зверяков, М.І., Ковальов, А.І. та Сментина, Н.В., 2017. Стратегічне планування збалансованого розвитку територіальних соціально-економічних систем в умовах децентралізації: монографія. Одеса: ОНЕУ.
11. Коломієць, І.Ф. та Пелехатий, А.О., 2017. Теоретико-практичні аспекти формування об'єднаних територіальних громад в Україні. Економіка України, 4 (665), с. 46–55.
12. Кузьменко С. Л., 2017. Самодостатність територіальної громади: поняття та основні засади. Теорія та практика державного управління, [online] 2 (57). Доступно: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2017-2/doc/3/06.pdf> [Дата звернення 20 лютого 2019].
13. Лонтка К., 2012. Стратегічне планування. [online] 2. Доступно: <http://www.sumynews.com> [Дата звернення 23 січня 2019].
14. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. 2014. [online] Доступно: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> [Дата звернення 20 лютого 2019].
15. Сментина Н. В., 2015. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика: монографія. Одеса: Атлант.
16. Стратегія розвитку ОТГ як путівник спроможності громад, 2018. [online] Доступно: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2018/ukr22.pdf> [Дата звернення 23 січня 2019].
17. Стратегія розвитку, 2017. Часопис Всеукраїнської мережі фахівців і практиків з регіонального та місцевого розвитку РЕГІОНЕТ. REGIONET, [online] Доступно: <http://regionet.org.ua> [Дата звернення 17 лютого 2018].

18. Ускова, Т.В., 2009. Управление устойчивым развитием региона: монография. Вологда.
19. Костьов'ят Г. І. Соціально-економічний розвиток країни в умовах децентралізації / Г. І. Костьов'ят // Науковий вісник Ужгородського університету (Серія Економіка). – 2016. – Випуск 1 (47). Т. 2. – С. 95-98.